

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ
ОСВІТИ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

вул. Ювілейна, 62, м. Краматорськ, 84331, <http://nmcdon.org.ua/>, e-mail: nmcpdon@meta.ua, код ЄДРПОУ 33577362

Від 05.03.2026 р. № 83

На № _____ від _____

Керівникам ЗПО
Донецької області

Про виконання постанови
Верховної Ради України
від 15.01.2026 р. № 4764-IX

Шановні керівники!

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 15 січня 2026 року № 4764-IX «Про посилення ролі української мови в утвердженні Української держави», з метою забезпечення належної реалізації державної мовної політики в освітньому процесі та посилення ролі української мови як чинника державотворення і національної безпеки, просимо організувати відповідну роботу в закладах професійної освіти щодо виконання положень зазначеної Постанови.

У зв'язку з цим рекомендується забезпечити системну реалізацію державної мовної політики в освітньому середовищі закладів професійної освіти, спрямовуючи освітній процес на утвердження української мови як основи національної ідентичності, суспільної консолідації та громадянської відповідальності студентів.

З метою належного виконання положень Постанови Верховної Ради України пропонуємо:

- розглянути питання реалізації державної мовної політики та виконання зазначеної Постанови на засіданнях педагогічних рад і методичних комісій;
- передбачити відповідні організаційно-методичні заходи у планах роботи закладів освіти;
- забезпечити системне використання державної мови в освітньому процесі та створення сталого українськомовного освітнього середовища.

Переконані, що послідовна та цілеспрямована діяльність педагогічних колективів сприятиме зміцненню українськомовного освітнього простору, формуванню державницького світогляду молоді та підвищенню ролі української мови як важливого чинника розвитку та консолідації українського суспільства.

Додаток: Рекомендації щодо реалізації положень Постанови Верховної Ради України від 15.01.2026 № 4764-ІХ «Про посилення ролі української мови в утвердженні Української держави» у закладах професійної освіти.

З повагою
директор

Едуард ГОНЧАРОВ

Вик.: Васюхно Тетяна Іванівна, тел.: +380 96 575 7336, +380 50 614 7451
Павенко Наталя Вікторівна, тел.: +380 95 348 5761

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо реалізації положень Постанови Верховної Ради України від 15.01.2026 № 4764-IX «Про посилення ролі української мови в утвердженні Української держави» у закладах професійної освіти

До відома і використання в роботі Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій області інформує, що Верховною Радою України прийнято постанову «Про посилення ролі української мови в утвердженні Української держави» від 15 січня 2026 року № 4764-IX (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4764-20#Text>).

Питання мови є одним із ключових факторів національної безпеки України. Мова – це наш кордон, який захищає не лише культуру, а й свідомість. Вона є неодмінним елементом формування та розвитку національної ідентичності, яка передається через покоління.

Відповідно до Конституції України (<https://surl.li/uwmlwn>), Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» – [Закон](#), ухвалений [Верховною Радою України](#) 25.04.2019 року:

1. Державний статус української мови є невіддільним елементом конституційного ладу України як [унітарної держави](#) (ст. 1, ч. 3).

2. Українська мова як єдина державна мова виконує функції [мови міжетнічного спілкування](#), є гарантією захисту прав людини для кожного українського громадянина незалежно від його [етнічного походження](#), а також є фактором єдності і [національної безпеки](#) України (ст. 1, ч. 8),

3. Відповідно до статті 7. Закону України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>), мовою освітнього процесу є державна – українська мова, а також відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» при реалізації заходів, що є складовими освітнього процесу та спрямовані на досягнення його мети, зокрема у виховній, позакласній роботі, керівники закладів освіти всіх форм власності, педагогічні, науково-педагогічні і наукові працівники мають використовувати державну мову.

Державна мова не стає частиною життя лише через закон. Вона стає природною тоді, коли нею зручно й престижно користуватися. Саме заклад освіти формує любов до мови, мовну культуру спілкування та потребу користуватися українською не лише на уроках, а й поза ними. Мовний режим у освітніх закладах впливає не лише на сьогоденний стан української мови, а й визначає її позиції у найближчому майбутньому.

Системна увага до мовного питання є запорукою не лише якісної освіти, а й сталого розвитку держави. Всі заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови, а заклади професійної освіти мають ще надавати знання мови в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови.

Виходячи із вищесказаного, рекомендуємо:

1. Неухильно дотримуватися законодавства про мову в закладах освіти як під час навчальних занять, так і перерв, виховної, позакласної роботи, спілкування зі студентами, їхніми батьками, оскільки мовою освітнього процесу є державна мова. Сприяти дотриманню мовного законодавства здобувачами освіти, їх батьками;

2. Заслуховувати на засіданні педагогічної ради, нараді при директорові питання щодо виконання педагогічним колективом Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», Закону України «Про освіту».

3. Взяти під особистий контроль:

- дотримання мовного режиму в закладі освіти упродовж навчального дня всіма учасниками освітнього процесу;

- наявність нормативних документів щодо виконання Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» в ЗПО, знання і розуміння цих документів адміністрацією та педагогічним колективом в цілому;

- дотримання посадових обов'язків педагогічними працівниками ЗПО щодо мови навчання;

- наявність і стан матеріально-технічного, методичного, дидактичного забезпечення в електронному вигляді та, за умови наявності, відповідність до нормативних вимог наочності в коридорах, кабінетах, майстернях, лабораторіях тощо;

- ведення українською мовою робочої документації, офіційного сайту закладу, відображення діяльності в користувацьких інтерфейсах комп'ютерних програм та сторінок у соціальних мережах за допомогою сучасних засобів комунікації в мережі Інтернет;

- використання під час проведення занять (незалежно від їх форми) навчальних матеріалів українською мовою, за винятком змістовно цінного якісного іноземного медіаконтенту, що не має україномовних аналогів та офіційного перекладу;

- стан роботи педагогічного колективу щодо роз'яснення ролі української мови як державної, зацікавлення студентів і їх батьків звичаями й традиціями, культурними надбаннями українського народу, а також народів, представники яких навчаються в ЗПО;

- підтримання та посилення використання учасниками освітнього процесу української мови в усіх сферах життя, надаючи перевагу державній мові в

Інтернеті та соціальних мережах, усвідомлюючи важливість спілкування українською мовою в сім'ї та підвищуючи належний рівень мовної освіти;

- розвиток якісного українськомовного медіаконтенту і онлайн-платформ для вдосконалення мовних навичок. Всі застосунки та налаштування на гаджетах також мають бути українською мовою;

- запровадження факультативних занять та гуртків з української мови, що надасть студентам додаткову можливість поглибити свої знання та навички в мові. Вони зможуть більше часу приділяти вивченню мовних аспектів, практикувати усне та писемне мовлення, а також досліджувати літературні твори. Це сприятиме розвитку їхнього інтересу до української мови, літератури і культури загалом. Такі факультативні заняття та гуртки стануть додатковим джерелом мотивації й збагачення знань студентів з української мови та літератури;

- періодичне проведення моніторингу рівня володіння українською мовою серед усіх учасників освітнього процесу, що є логічним продовженням системної аналітичної роботи, спрямованої на вивчення мовної ситуації в закладі, зокрема в умовах воєнного стану й посилення уваги до питань національної ідентичності. Отримані дані внутрішнього моніторингу мають стати практичним інструментом для керівників і педагогів – основою для управлінських рішень, які сприятимуть зміцненню позицій української мови в закладі.

- створення необхідних умов і можливостей для підвищення рівня володіння українською мовою педагогічних працівників. Це можна здійснити за допомогою організації додаткових навчальних курсів, семінарів і тренінгів для педагогів. Підвищення рівня володіння українською мовою серед педагогічних працівників сприятиме вищій якості освіти та забезпеченню якісного викладання мови і літератури у ЗПО.

Інформуємо, що питання застосування державної мови в освітньому процесі перебуває на контролі Міністерства освіти і науки України. Державною службою якості освіти України періодично проводиться моніторинг організації освітнього процесу, зокрема моніторинг щодо забезпечення функціонування державної мови в освітньому процесі, з результатами якого можна ознайомитися за посиланням: <https://sqe.gov.ua/trivaie-chetvertiy-rik-realizacii-proie/>

Абзацом 11 пункту 3 постанови Верховної Ради України «Про посилення ролі української мови в утвердженні Української держави» від 15.01.2025 р. № 4776-IX передбачено коригування змісту навчальних програм з вивчення української мови, української літератури та історії для закладів освіти усіх рівнів.

Для використання в повсякденній роботі НМЦ ПТО у Донецькій області надає методичні рекомендації щодо корекції наповнюваності проведення уроків української мови, української літератури, історії.

Методичні рекомендації є орієнтовними для закладів професійної освіти Донецької області та спрямовані на посилення ролі української мови як ключового фактору утвердження Української держави, сприяти формуванню державницького світогляду, національної ідентичності та усвідомлення значення української мови як основи консолідації українського суспільства та громадянської відповідальності здобувачів освіти.

Оновлення програмового матеріалу має забезпечити удосконалення змісту навчання з урахуванням державницьких засад, формування стійкої мотивації до високого рівня володіння державною мовою, забезпечення високого рівня розвитку мовленнєвої культури, формування професійно орієнтованої комунікативної особистості; використання української мови як у професійній так і в повсякденній діяльності; посилити практичну спрямованість навчання української мови через формування умінь застосовувати мовні знання у реальних професійних потребах; формувати культуру електронної комунікації; виховувати відповідальність за точність і доречність висловлювання; вільно володіти державною мовою в усній та письмовій формах; посилити практичну спрямованість навчання української мови з орієнтацією на майбутню професійну діяльність здобувачів освіти.

Головна мета корекції – перехід до ціннісно-орієнтованого навчання, де мова є інструментом професійного успіху та державним фундаментом. Для майбутніх висококваліфікованих робітників мова має стати не просто «предметом у розкладі», а частиною їхньої професійної гідності та інструментом якісного сервісу.

У сучасному контексті вивчення мови та літератури в закладах професійної освіти – це не просто досягнення грамотності, а стратегічний крок для формування національної ідентичності майбутніх фахівців. Зробити українську мову «мовою майстрів», де кожне слово таке ж точне й надійне, як, наприклад, відремонтований двигун. Коли майбутній робітник усвідомлює, що його професійна термінологія – це частина державного стандарту, а його грамотне спілкування з клієнтом – це обличчя нової України, тоді й навчання набирає дещо іншого сенсу.

Студентам ЗПО необхідно періодично пояснювати, що мова і престиж – це рівносильні поняття. Наголошуйте, що великі світові компанії (Bosch, Toyota, BMW) мають професійну документацію на багатьох мовах. Україна також має свою технічну мову, і користуватися нею – ознака високого професіоналізму.

Також потрібно пояснювати, чому використання технічної термінології країни-агресора є небезпечним (наприклад, через пошук в інтернеті запчастин, матеріалів тощо у базах даних, що веде до споживання ворожого контенту). Вкрай необхідно навчати розпізнавати ворожі мовні маніпуляції, фейки в інфопросторі. Мова має стати «щитом» у гібридній війні. Перехід на українську – це також кібергігієна.

Для вироблення й закріплення навичок володіння мовним етикетом у професійній діяльності, ділового спілкування, коли українська мова

позиціонується як мова престижу, прогресу та європейської інтеграції, проведіть рольові ігри, де «клієнт» приходиме із замовленням на виконання робіт, а студент має ввічливо, професійно українською мовою пояснити проблему. Це безпосередньо впливає на майбутній професійний успіх студента. В даному виді діяльності на уроці пріоритет слід надавати функціональній грамотності та професійній комунікації, адже використання професійної української мови підвищує статус майстра в очах клієнта.

Необхідно донести до свідомості студентів, що професійна термінологія – це маркер державності. Замініть загальні лексичні вправи на роботу з термінологією конкретної професії, наголошуючи на важливості вживання виключно українських термінів замість русизмів, суржика чи необґрунтованих запозичень. Створюйте із групами міні-словники професійної лексики, наприклад, «Називай деталі правильно». Для швидкого запам'ятовування термінів, використовуйте наочності – технічні схеми, ілюстрації, фото моделей тощо.

Важливо! Не намагайтеся зробити з майбутніх робітників філологів. Зробіть з них фахівців, для яких українська мова стане природним середовищем для роботи, заробітку та спілкування. Це найкращий спосіб утвердження держави через професію.

Навчіть студентів складати українською мовою «Інструкцію з ремонту», «Чек-лист діагностики», «Рецепт приготування...» тощо. Це сприяє тренуванню логіки, закріпленню послідовності дій, виробляє діловий стиль та чіткість формулювань.

Висококваліфіковані робітники – це люди дії. Їм потрібні приклади, де успіх досягається завдяки розуму, майстерності та наполегливості. Тож для практичних робіт підбирайте тексти, де герої – творці, інженери, архітектори, воїни-техніки, де підкреслюється цінність праці та технічного прогресу.

Можна дати як творче завдання написати есе-роздум «Залізна воля: чому справжній майстер – це опора держави» Акцент зробити на тому, що, наприклад, без справних машин неможлива логістика, оборона та економіка. Можна організувати дебати чи дискусію: обговорення тем: «Чому українська мова – це питання безпеки?», «Мова як бренд успішного майстра». Запропонуйте студентам створити відео для постів українською професійною мовою для популяризації професії та держави в соцмережах.

Виховуйте в молоді мовну стійкість та розуміння, що сервіс в Україні має бути українським і це залежить від них.

Студент, майбутній робітник, має усвідомлювати, що він не просто виконує роботу. Він – професіонал вільної держави, який говорить мовою своєї країни, розуміє складну технічну документацію і забезпечує рух свого народу до перемоги. Завдання викладача – донести до свідомості студентів, що українська мова – це такий самий інструмент професіонала, як і необхідні інші робочі інструменти, застосунки, прилади, механізми тощо для виконання роботи. Студент ЗПО має відчувати, що володіння українською мовою робить

його конкурентоспроможним спеціалістом на ринку праці та свідомим громадянином, від якого залежить майбутнє країни.

Уроки української літератури мають бути джерелом формування національної ідентичності. Необхідно акцентувати увагу на творах, що утверджують ідеї свободи, гідності, незалежності, духовної стійкості українського народу, що висвітлюють боротьбу за вільне, щасливе майбутнє.

Аналізуючи твори, варто акцентувати увагу на героях – людях дії, ремісниках, інтелектуалах, які розбудовували Україну. Це ближче до студентів закладів професійної освіти. Доречно буде частіше використовувати сучасний контекст: активніше залучати тексти сучасних авторів (воїнів, ветеранів, волонтерів), що демонструють живу, актуальну мову та сучасні українські цінності. Проводячи уроки за програмовим матеріалом, необхідно враховувати виховні аспекти і передбачати, що кожне заняття працює на утвердження державності.

Використовуйте на уроках літератури чи в позакласній діяльності, творчість Сергія Жадана – співця індустриального сходу. Його тексти просякнуті запахом бензину, доріг, залізниць та приміських СТО. Це мова, яку розуміє сучасна молодь. Мова творів Жадана жива, розмовна, але грамотна українська мова в реаліях сучасного міста.

Або, наприклад, використайте есе Артема Чеха – «Точка нуль». Тут – описи війни через побут, де справна автівка (корч або волонтерський джип) – це питання життя і смерті. Акцентуйте увагу в творі на ролі механіка в забезпеченні обороноздатності країни. Тут цікава мова війни та технічна термінологія на фронті.

Залучайте тексти про сучасних волонтерів-автомеханіків, які в польових умовах відновлюють техніку для ЗСУ. Це показує, що українська література – не тільки про минуле, а й про те, що відбувається зараз у їхньому житті.

Українська література відіграла і продовжує відігравати визначальну роль у процесах державотворення, адже саме через слово формувалася національна свідомість, історична пам'ять і ціннісні орієнтири суспільства.

Отже, уроки української літератури мають постати не просто як вивчення мистецького явища, а важливим фактором формування державності, національної єдності та громадянської свідомості, що й сьогодні залишається потужною духовною опорою українського народу.

Реалізація державної мовної політики у сфері історичної освіти передбачає системне та послідовне забезпечення повноцінного функціонування української мови як мови освітнього процесу, наукового історичного дискурсу та професійної комунікації. У межах реалізації цього напряму доцільно системно розкривати історичні передумови становлення української мови як основи національної ідентичності та культурної самобутності українського народу.

У процесі викладання історії важливо приділяти увагу аналізу політики заборон, обмежень і русифікації, які впродовж тривалого історичного періоду

використовувалися як інструменти колоніального та імперського впливу, спрямовані на послаблення української державницької традиції, обмеження розвитку української культури та звуження сфер використання української мови.

Доцільно також висвітлювати роль української мови у визвольних рухах, державотворчих процесах та формуванні модерної української політичної нації, звертаючи увагу на її значення як чинника суспільної консолідації, культурної спадкоємності та розвитку національної свідомості.

Під час вивчення історичних тем варто розглядати мовне питання у ширшому контексті національної безпеки, суспільної єдності та європейського цивілізаційного вибору України. Важливим завданням є формування у студентів розуміння взаємозв'язку між мовною політикою держави, зміцненням демократичних інституцій та розвитком громадянського суспільства.

Особливу увагу доцільно приділяти аналізу сучасного етапу розвитку української держави, в умовах якого утвердження державного статусу української мови виступає важливою складовою протидії зовнішній агресії, зміцнення інформаційної безпеки та консолідації українського суспільства.

Таким чином, історична освіта має сприяти формуванню у студентів усвідомленої позиції щодо української мови як не лише засобу комунікації, а як фундаментального елементу державотворчого процесу, важливого чинника національної безпеки та гарантії збереження національної ідентичності українського народу.

Якщо є необхідність у педагогічних працівників ЗПО підвищити власний рівень володіння українською мовою, рекомендуємо пройти курси підготовки чи перепідготовки при Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти. З цим питанням звертайтеся до Гарної Світлани Юрїївни, проректора з інноваційної та методичної роботи Донецького ОблППО (тел.: 0993432617)

Також рекомендуємо до вашої уваги безкоштовні інтернет-ресурси для опанування та підвищення рівня володіння українською мовою:

1. Сайт Уповноваженого із захисту державної мови – <https://mova-ombudsman.gov.ua/kursy>
2. Донецька область: <https://mova-ombudsman.gov.ua/donetska-oblast>
3. Український інститут розвитку освіти – <https://uied.org.ua/kursy-z-ukrayinskoyi-movy-na-osvitnij-platformi-learning-passport/>
4. Новий український правопис (у форматі SCORM) на платформі ГО «Освітній Хаб» – <https://eduhub.in.ua/courses/scorm-kurs-39-noviy-ukrajinskiy-pravopis>
5. Цей курс створений на базі «Український правопис» 2019 року – <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>

6. Національна платформа з вивчення української мови Міністерства культури та інформаційної політики – <https://speakukraine.net/#project>
7. Платформа «Професійна освіта онлайн» – <https://profosvita.online/>
8. Тренажер з правопису української мови – <https://webpen.com.ua/>
9. Освітня платформа «Є-мова» – <https://www.emova.org.ua> і Prometheus
10. Безкоштовні курси української мови – YouTube – <https://www.youtube.com/channel/UC6dSeYprtkKF9UaFSSmNivA>
11. Мовний курс «Єдині». Обирайте курс для себе та реєструйтеся на сайті: <https://yedyni.org/>
12. Проєкт «Єдині» ГО «Навчай українською!»: <https://support.google.com/drive/answer/6283888>
13. Відеолекції «Як перейти з російської на українську» – <https://www.youtube.com/playlist?list=PL8G81iuoscehvp9uk5T0nHYkAflaTfyHC>
14. Експрес-уроки української мови Олександра Авраменка – <https://ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky>
15. Центр вивчення державної мови «СловоДвір» у межах освітнього Хабу «Донеччина» – https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSftLFqz1k_UZXHKxk_6MoetrVbs9Du5vUIApIkOfpLzJQJ-A/viewform
16. Реєстраційна форма на заняття в освітньому Хабі «Донеччина»: <https://forms.gle/qGu9RncuG9YtkMog6>
17. Добірка онлайн-ресурсів для вдосконалення української мови – <https://osvitanova.com.ua/posts/4281-dobirka-onlain-resursiv-dlia-vdoskonalennia-ukrainskoi-movy>
18. Посилання на Всеукраїнський вебінар Українська для кожного: https://www.youtube.com/watch?v=Y_vYLBF-jOg
https://www.youtube.com/watch?v=Y_vYLBF-jOg&t=4564s&ab_channel=UA_active
https://www.youtube.com/watch?v=Y_vYLBF-jOg&t=4564s&ab_channel=UA_active

Бажаємо успіхів у роботі та вихованні гідних громадян України і якнайшвидшої перемоги над спільним ворогом.